

Yazar/Author
Ayhan KANDEMİR

Makale Adı/Article Name

Öğretmen Adaylarının Gözünden Öğretmenlik Uygulaması: Bir Durum Çalışması

Teaching Practice From The Perspective of Pre-Service Teachers: A Case Study

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bolu merkezde öğretmenlik uygulaması yapan Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıf öğrencileri ve aynı üniversitede pedagojik formasyon eğitimi alan toplam 20 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin kendilerine katkıları ile okuldaki diğer öğretmen ve okul yöneticilerinin kendilerine karşı tutumlarına yönelik büyük oranda olumlu ve yeri geldiğinde olumsuz görüş içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması sürecinde; öğrencilerin disiplinsiz davranışları, iletişim sorunları ve zaman yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar bağlamında öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasının daha etkili olması için öğretmen adaylarına daha fazla sorumluluk verilmesi, iletişimin geliştirilmesi, uygulama sınıflarının farklılaştırılması gibi önerilerde bulunmuştur. Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda; paydaşlar arasında iletişimin artırılması, öğretmen adaylarına maddi destek verilmesi, öğretmenlik uygulamasına daha erken sınıflarda başlanması gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, öğretmen adayı, öğretmenlik uygulaması, okul.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine pre-service teachers' views on teaching practice. The case study method, which is one of the qualitative research methods, was used for the study. The sample of the study consists of 4th grade students of Bolu Abant İzzet Baysal University, who practiced teaching in the centre of Bolu in the academic year 2021-2022 and a total of 20 teacher candidates who received pedagogical formation training at the same university. The research data were collected using semi-structured interview forms developed by the researcher and analyzed through content analysis. As a result of the research, it was found that teacher candidates had mostly positive and sometimes negative opinions about the contributions of cooperating teachers and the attitudes of other teachers and school administrators in the school toward them. In addition, teacher candidates indicated that they encountered problems such as undisciplined student behavior, communication problems, and lack of time in their teaching practice. Drawing on these findings, pre-service teachers made suggestions such as giving pre-service teachers more responsibility, improving communication, and differentiating practice lessons to make teaching practice more effective. In light of the research findings, suggestions were made such as improving communication among stakeholders, providing financial support for teacher candidates, and beginning teaching practice in earlier grades.

Keywords: Teacher, pre-service teachers, teaching practice, school.

Giriş

Günümüzde bilgi ve teknoloji alanlarındaki gelişmeler yaşamı her yönden etkileyerek bireyler üzerinde hızlı değişimlere neden olabilmektedir. Bilgi toplumu olarak adlandırılan yaşadığımız dönem hızlı ve eleştirel düşünmeyi merkeze alan özgün üretimlere dayanmaktadır. Bu üretimleri ortaya koymanın yolu nitelikli insan yetiştirmek olduğu düşünüldüğünde eğitim kurumları ve özellikle de öğretmenlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle günümüzde bilgi ve teknoloji şartlarının gerektirdiği bireylerin yetirilmesinde önemli rol oynayan öğretmenlerin nitelikli bireyler olması önem arz etmektedir (Biber, Erbay ve Kirişçi, 2018). Öğretmenlerin nitelikli bireyler olmasında da öğretmen yetiştirmenin önemli olduğu söylenebilir. Çünkü eğitim sürecinin etkili bir şekilde sürdürülmesinde nitelikli öğretmenlerin temel faktörlerden biri olduğu düşünüldüğünde (Yeşilyurt, 2010) nitelikli öğretmen yetiştirme önem arz etmektedir (Sarath, 2007). Bu yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının üniversitede almış oldukları pratik bilgileri uygulamaya dönüştürerek deneyim kazanmaları amacıyla öğretmenlik uygulamasına yer verilmektedir (Kutluca, Birgin ve Çatlıoğlu, 2007; Uzun ve Koparan, 2021).

Yaşadığımız döneme uygun olarak eğitimin önemi her geçen gün artmakta, öğretmen yetiştirme kavramı da buna bağlı olarak önem kazanmaktadır. Öğretmen yetiştirme süreciyle öğretmen adaylarının mesleki yönden yeterli bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları hedeflenmektedir (Sılay ve Gök, 2004; Ülger, 2021). Öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmenlik uygulamasının; adayın sınıf içinde öğretmenlik deneyimini kazandığı, ders ya da dersleri planlı şekilde anlatma fırsatı bulduğu, uygulama sürecinin değerlendirilerek tartışıldığı süreç olduğu düşünülebilir (Tebliğler Dergisi, 1998). Öğretmenlerin mesleki eğitim aşamalarında yer alan öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tecrübe kazanmalarına olanak sağlayan bir dönem olarak açıklanabilir (Karadüz, Eser, Şahin ve İlbay, 2009; Kavcar, Sılay, Çakır ve Aygün, 1999). Bunlara ek olarak öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretmen adaylarından; ders kitapları ve araçlarını tanıma, programı takip etme, ihtiyaç duyulduğunda yeni öğretim araçları ortaya koyabilme, ölçme ve değerlendirmeye yönelik beceriler geliştirmeleri beklenmektedir (Alkan, 2019; Sarıçoban, 2008). Kısacası öğretmenlik uygulaması öğretmen adaylarının üniversitelerde öğrendikleri teorik bilgileri uygulama fırsatı buldukları (Goodnough, Falkenberg & MacDonald, 2016; Dayı, 2011), gerçek ortamda öğrenci ve öğretmenleri izledikleri, ders sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlar hakkında deneyim sağladıkları, öğrencilerin çalışmalarını değerlendirme ve sınıf yönetimi konusunda tecrübe kazandıkları, okul kültürü konusunda bilgi sahibi oldukları ve bir öğretmen rehberliğinde öğrendiklerini uygulama yapma fırsatı buldukları dönemdir (Alkan, 2019).

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) 1998 yılında eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme lisans programlarını ortaya koyduğu kılavuzda öğretmenlik uygulamasına zemin hazırlamıştır (YÖK, 1998). Okul deneyimi I ve okul deneyimi II dersleri ile öğretmenlik uygulaması dersleri hız kazanmış, zamanla öğretmen adaylarının okulda geçirdikleri ders saatlerinin artırılması ile süreç devam etmiştir (Üstüner, 2004). Öğretmenlik uygulamasının kaliteli öğretmen yetiştirmedeki öneminin anlaşılması nedeniyle 2017 yılı itibariyle okul deneyimi dersleri öğretmenlik uygulaması I ve II şeklinde güncellenmiştir. Bu sayede öğretmen adaylarının meslek öncesi sınıf ve okul ortamını daha iyi tanıyarak deneyim kazanmalarının önü açılmıştır (Uzun ve Koparan, 2021). Bu bağlamda öğretmen adaylarının yetişmesi amacıyla YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) işbirliği yaparak öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulaması için uygun zemin hazırlamışlardır (MEB, 2021).

MEB, 2021 yılı eylül ayı itibariyle Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü “Öğretmen Uygulaması Yönergesi”ni ortaya koymuş ve öğretmenlik uygulamasının amaç, usul ve esaslarını belirlemiştir. Yönergede “*Öğretmenlik uygulaması; uygulama öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenimleri süresince edindikleri genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışları Bakanlığımıza bağlı resmi eğitim kurumları ve özel öğretim kurumlarında kullanabilme yeterliği kazanmalarını sağlamaktadır.*” ifadesi ile uygulamanın genel çerçevesi MEB tarafından belirlenmiştir (MEB, 2021:1051). Ayrıca öğretmenlik uygulamasının dönemi ve süresi “*Öğretmenlik uygulaması, bir yılda iki dönemden az olmamak üzere yapılır. Güz ve bahar dönemleri her bir dönem 12 (on iki) hafta olarak ve haftada 6 (altı) ders saati uygulanacak şekilde düzenlenir. Öğretmenlik uygulaması her bir dönemde 72 (yetmiş iki) saat olmak üzere toplam 144 (yüz kırk dört) ders saatinden oluşur.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bununla birlikte yönergede öğretmen adaylarının ders anlatım dönemleri, uygulama öğretmeni ve öğretim üyesinin değerlendirme süreci vb. konular ayrıntılı şekilde ortaya koyulmuştur (MEB, 2021:1058).

Geleceğin öğretmen adaylarının çalışma yaşamında görevlerini etkili ve verimli yapmalarında öğretmenlik uygulaması dersini amacına uygun gerçekleştirmeleri gerektiği görülmektedir. Çünkü öğretmenlik uygulaması dersini alan öğrencilerin bu derste elde ettikleri deneyimlerin onların öğretmenlik mesleğini etkileyeceği anlaşılmaktadır (Özdaş ve Çakmak, 2018). Öğretmen adayları bu deneyimler sayesinde kendilerini daha iyi tanıyarak olumlu ve olumsuz yanlarının farkına varacaklardır (Poulou, 2007). Ayrıca bu süreçte gerek uygulama öğretmenleri gerekse de uygulama öğretim elemanlarının da katkısıyla mesleklerine ilişkin olumlu bakış açısı geliştirmeleri amaçlanmaktadır (Şimşek, Alkan ve Erdem, 2013; Tonga ve Tantekin Erden, 2021).

1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüş, düşünce ve önerilerini ortaya koyarak dersin amacına ulaşmasını kolaylaştırmak ve gelecek araştırmalara ışık tutmaktır. Çünkü öğretmenlik uygulamasına bizzat katılan öğretmen adaylarının görüşlerinin ortaya konulması uygulamanın olumlu yönünden ziyade eksik yönlerinin görülmesine olanak sağlayabilir. Bu eksikliklerin öğretmenlik uygulaması sürecini planlayan YÖK ve MEB kaynaklarına ışık tutarak sorunların çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Eksik yönlerin giderilerek uygulamanın daha etkili hale getirilmesinin öğretmen adaylarının daha nitelikli yetiştirilmesine olanak sağlayacağı yorumunda bulunulabilir. Öğretmen adaylarının görevlerine başladıklarında uygulama sürecinde edindikleri bilgi ve becerileri uygulama imkanı bularak mesleklerini etkili bir şekilde yerine getirecekleri söylenebilir. Nitelikli yetişen öğretmen adaylarının da mesleğe başladıklarında başta öğrenciler olmak üzere eğitim sistemine daha fazla katkı sağlayacakları bir gerçektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel yöntemler arasında yer alan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Yin (2003) durum çalışmasını, niçin ve nasıl sorularına odaklanmış, araştırmacıların olay ve olgular üzerindeki müdahale olasılığının az olduğu, gerçek yaşamsal fenomenler üzerine odaklanan araştırma modeli olarak tanımlamıştır. Merriam’e (2013) göre ise durum çalışması sınırlı sistemin ayrıntılı betimlenmesi ve incelenmesi durumudur. Başka bir ifadeyle durum çalışması doğal şartlarda meydana gelmiş olayları zaman ve mekân kısıtlaması yaparak farklı veri toplama araçlarının yardımıyla yoğun olarak betimleyen ve derin temellere dayandıran bir yöntem olarak

açıklanabilir (Creswell, 2016; Hancock & Algozzine, 2006). Belirlenmiş sınırlı sayıda durum üzerine ayrıntılı çözümleme yapılmasını amaçladığı için mevcut araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde 2021-2022 eğitim öğretim yılı birinci döneminde öğretmenlik uygulaması dersini alan eğitim fakültesi 4. sınıf öğrencileri ve aynı üniversitede pedagojik formasyon eğitimi programı öğrencilerinden oluşan 20 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan ölçüt örnekleme yöntemine yer verilmiştir. Patton'a (2002) göre amaçlı örnekleme yönteminde temel amaç çalışmanın amacına ulaşmasını sağlayacak en uygun örneklemin seçilmesidir. Ölçüt örnekleme yönteminde ise araştırmanın amaçları bağlamında belirlenmiş ölçütlere sahip veri kaynaklarından somut verilerin elde edilmesi hedeflenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle araştırmanın çalışma grubunu Bolu il merkezinde öğretmenlik uygulaması yapılan biri ilkokul, ikisi ortaokul ve ikisi de lise olmak üzere toplam beş kamu okulu oluşturmuştur. Okul seçiminde bu okulların öğretmenlik uygulamasında Milli Eğitim Müdürlüğü ve üniversite tarafından sıklıkla tercih edilmesi ve okul yöneticileri ile uygulama öğretmenlerinin bu konuda deneyimli olmaları etkili olmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 4'ü sınıf, 4'ü İngilizce, 3'ü matematik, 3'ü Türkçe, 2'si Resim, 2'si Tarih, 2'si Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği bölümlerinde okumakta; 10'u ortaokul, 6'sı lise, 4'ü ilkokulda öğretmenlik uygulamasını yapmakta; 17'si kız, 3'ü ise erkek öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcı öğretmen adaylarını tanımlamak amacıyla K1, K2, K3 şeklinde kodlar verilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturma yoluna gidilmiştir. Bu amaçla alanyazın taraması sonucunda görüşme soruları oluşturulmuş ve geçerlilik, güvenilirlik kapsamında eğitim bilimleri (eğitim yönetimi) alanında biri Dr. Öğretim Üyesi diğeri Dr. olmak üzere iki kişiden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri neticesinde bir sorunun araştırma için uygun olmadığı sonucuna varılarak soru sayısı altıdan beşe indirilmiş ve kalan beş soruda görüş birliğine varılarak iç geçerlilik sağlanmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmenlik uygulaması dersi alan ve araştırma grubuna dahil olmayan beş aday öğretmene pilot uygulama yapılarak soruların net ve anlaşılır olma durumu ortaya koyulmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda kişisel bilgiler ve beş sorudan oluşan görüşme formunun araştırma için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının gözünden öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüş ve önerileri ortaya koymak amacıyla öğretmen adaylarına;

- 1.Okul uygulama öğretmeninizin sizin gelişiminiz üzerindeki etkisini (bilgi, tecrübe, iletişim becerisi, sınıf yönetimi, teknoloji kullanımı vb.) nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 2.Okuldaki öğretmenlerin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 3.Okul yöneticilerinin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 4.Öğretmenlik uygulamasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 5.Öğretmenlik uygulamasının daha etkili olması için sizce nasıl bir yol izlenmelidir? Soruları sorulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmenlik uygulamasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini belirleyerek çözümlenmesi aşamasında nitel veri analizlerinden içerik analizi yöntemine yer verilmiştir. Fox (1969, akt. Tavşancıl ve Aslan, 2001) içerik analizini, sözel ve yazılı elde edilen verilerin belirlenmiş problem ya da amaç bakımından gruplandırılması, belirlenmiş değişkenlerin ya da kavramların ölçülmesi ve elde edilen verilerin anlam çıkarılması amacıyla taranarak kategorilere ayrılması süreci olarak açıklamaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2013) nitel verilerin; verileri kodlama, temaları bulma, kod ve temaları düzenleme ve elde edilen bulguların tanımlanarak yorumlama aşamalarından geçerek analiz edildiğini belirtmektedir. Bu bakımdan, verilerin çözümlenmesi aşamasında öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar, araştırma amacına uygun olarak kodlanmış, yeri geldiğinde temalara ayrılmış ve son olarak kod ve temalar düzenlenerek bulgular yorumlanmıştır.

2.5. Geçerlilik ve Güvenirlik

Mevcut araştırmada öğretmen adaylarının toplumda belirttikleri görüşü ortaya koymak amacıyla toplam frekanslara yer verilmiş birebir alıntılar objektif olarak ortaya koyulmuştur. Verilerin toplanma sürecinde katılımcılara ait verilerin gizli tutulacağı belirtilmiş, herhangi bir kurumla paylaşılmayacağı yönünde açıklama yapılmıştır. Böylece katılımcıların tarafsız, samimi ve güvenilir görüşlerini dile getirmelerinin önü açılmıştır. Katılımcıların birebir görüşlerine yer verilerek aktarılabilirlik sağlanmış, araştırmanın inandırıcılığı artırmak amacıyla öğretmen adaylarının ifadeleri eğitim yönetimi alanında doktora eğitimini tamalayan iki araştırmacı tarafından dikkatlice okunarak değerlendirilmiş, ifadeler kod ve temalara ayrılmıştır. Araştırmacı tarafından kod ve temalara ayrılan ifadeler karşılaştırılarak görüş birliğine varılmış, araştırmanın güvenilirliği sağlanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini ortaya koymak için Miles ve Huberman (1994: 94) tarafından formüle edilen P (Uzlaşma yüzdesi) = $(Na \text{ (Görüş Birliği)} / Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)}) \times 100$ formülü esas alınarak araştırma için yeterli görüş sağlanmıştır (%83). Adayların mümkün olduğunca farklı danışman öğretmenlerin öğrencileri olmasına özen gösterilmiş, böylece araştırma için daha fazla görüşe ulaşılması amaçlanmıştır.

2.6. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulunun 2021/11 sayılı toplantısından alınan izinle toplanmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerini daha net ortaya koymaları amacıyla verilerin ilk dönem sonunda (Aralık 4. Hafta ve Ocak 1. Hafta) toplanması yoluna gidilmiştir. Böylece öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında daha fazla deneyim kazanmaları ve araştırmaya daha fazla katkı sağlamalarına olanak sağlaması hedeflenmiştir. Veriler bizzat araştırmacı tarafından toplanmış ve veriler yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya yönelik bulgulara ve birebir alıntılara yer verilmiştir.

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Okul uygulama öğretmeninizin sizin gelişiminiz üzerindeki etkisini (bilgi, tecrübe, iletişim becerisi, sınıf yönetimi, teknoloji kullanımı vb.) nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna yönelik görüşlere yer verilmiştir.

	Tema	Kodlar	f
Olumlu		Bilgi ve tecrübe aktarımı sağladı	15
		Öğrencilerle etkili iletişimi öğretti	12
		Sınıf yönetimi konusunda katkı sağladı	12
		İlham kaynağı oldu	6
	Bilgi ve tecrübe	Her öğrencinin farklı özelliği olduğunu ve onlara nasıl davranmam gerektiğini öğretti	3
		Teorik bilgimin pratiğe dönüşmesini sağladı	3
		Olumlu ve olumsuz yönlerimi ortaya koyarak gelişimimi sağladı	1
	Özgüven kazanmamı sağladı	1	
	Teknoloji Kullanımı	Teknoloji kullanımı (Akıllı tahta, fotokopi makinası vb.) konusunda katkı sağladı	9
Olumsuz	Bilgi ve tecrübe	Sınıf yönetimi konusunda katkı sağlamadı	1
	Teknoloji Kullanımı	Teknoloji ile günümüz programları açısından bir katkı sağlamadı	1
	İletişim Becerisi	Uygulama öğretmeni ile dönüt sorunu yaşadım	1
Nötr		Bir etki sağlamadı	1
		Toplam	66

Tablo 1. Uygulama Öğretmeninin Öğretmen Adaylarının Gelişimine Etkisi

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerin katkılarına yönelik olumlu, olumsuz ve nötr görüşler içinde oldukları ve görüşlerinin çeşitli temalar altında toplandığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının olumlu görüşlere ilişkin en fazla dile getirdikleri görüşün bilgi ve tecrübe temasında “Bilgi ve tecrübe aktarımı sağladı” (f=15), teknoloji kullanımı temasında “Teknoloji kullanımı konusunda katkı sağladı” (f=9) görüşlerinin olduğu; olumsuz görüşlerde bilgi ve tecrübe alt boyutunda “Sınıf yönetimi konusunda katkı sağlamadı” (f=1), teknoloji kullanımı temasında “Teknoloji ile günümüz programları açısından bir katkı sağlamadı” (f=1), iletişim becerisi temasında “Uygulama öğretmeni ile dönüt sorunu yaşadım” (f=1); nötr görüşlerde ise “Bir etki sağlamadı” olduğu görülmüştür. İlâveten bu görüşler dışında öğretmen adaylarının olumlu yönde farklı görüşlerinin de olduğu anlaşılmıştır (Tablo 1). Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının genelde uygulama öğretmenlerinin kendilerinin

gelişimine olumlu katkı sağladığı görüşünde oldukları anlaşılmaktadır. Bu olumlu bir durum olarak yorumlanabilir. Çünkü öğretmen adaylarının teorik bilgilerini pratiğe dönüştürmelerinde ve öğretmenlik uygulaması dersi önemli bir adımdır. Bu dönemde aday öğretmenlerin uygulama öğretmenlerine yönelik olumlu düşünceler içinde olmalarının onların gelişimine olumlu etki yapacağı söylenebilir. Aday öğretmenlerin az da olsa uygulama öğretmenlerine yönelik olumsuz görüş içinde olmalarına yönelik MEB'in okullardaki uygulama öğretmenlerinin seçiminde daha seçici davranması, teknoloji kullanımı konusunda hizmet içi kurslara daha fazla önem vermesi gerektiği düşünülebilir.

Araştırmaya ilişkin katılımcıların direkt görüşlerine; “*Gerek ders işleyişi gerek yaptığı etkinlikler olsun bizlere çok iyi bir örnek oluyor. Öğretmenimizin sınıfıyla iletişimi çok iyi. Tecrübelerini bize her fırsatta aktarıyor. Kendisinin yaptığı her şey bana ilham kaynağı oluyor. Ondan çok şey öğrendik.*” (K1), “*Danışman öğretmenim; sınıf yönetimi, bilgi, tecrübe, iletişim becerisi bağlamında meslek hayatımda kullanacağım birçok durum konusunda bana katkı sağlamaktadır... Tecrübesiyle sınıfı nasıl idare edeceğimi, hangi durumda öğrenci ile nasıl iletişimde bulunacağımı bana göstermiştir... Olağan şekilde teknoloji ile ders işlemekte ancak günümüz teknolojisi ile dersimizi bağdaştıramamakta...*” (K7), “*Uygulama öğretmenim bütün bilgi, birikim ve tecrübelerini çekinmeden paylaşarak gelişimimiz üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Kendisinin mesleğe olan hâkimiyeti ve tecrübesi benim de mesleğe olan ilgi ve sevgimi arttırarak özgüvenimi arttırdı.*” (K19), “*...Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak öğretim sürecini yürütüyor...*” (K5) ifadeleri örnek verilebilir.

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Okuldaki öğretmenlerin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna yönelik görüşlere yer verilmiştir.

	Tema	Kodlar	f
Olumlu	Davranış	İyi/olması gerektiği gibi	16
		Bizlerin sorunlarına çözüm odaklılar	10
Olumsuz	İletişim	İletişimimiz sınırlıydı	3
		Kendimi fazlalık gibi hissettim	2
		Bizlere gerçek bir öğretmen gibi davranmıyorlar	2
	Davranış	Bizleri önemsemiyorlar	2
		Öğretmen olmadığımız için bizi küçümsüyorlar	1
		Sıcakkanlı değiller	1
		Öğretmenler odasına girmemizi pek hoş karşılamıyorlar	1
		Toplam	38

Tablo 2. Okul Öğretmenlerinin Öğretmen Adaylarına Yönelik Tutumları

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adayları okul öğretmenlerinin kendilerine yönelik tutumlarına ilişkin olumlu ve olumsuz görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının olumlu görüşlerinde davranış teması altında “İyi/olması gerektiği gibi” (f=16); olumsuz görüşlerinde ise iletişim temasında; “İletişimimiz sınırlıydı” (f=3), davranış temasında “Kendimi fazlalık gibi hissettim” (f=2), “Bizlere gerçek bir öğretmen gibi davranmıyorlar” (f=2), “Bizleri önemsemiyorlar” (f=2) görüşlerinin ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının okul öğretmenlerine ilişkin olumlu/olumsuz farklı görüşlerinin de olduğu anlaşılmaktadır. Okul öğretmenlerinin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarının genelde olumlu olması öğretmen adaylarının gelişimi, tecrübe kazanması vb. konular açısından olumlu olduğu söylenebilir. Buna karşın bazı öğretmen adaylarının okuldaki öğretmen adaylarına yönelik olumsuz tutum içinde olmaları dikkate değerdir. Bu durumun nedeni olarak uygulama yapılan okulların kalabalık olması ve öğretmenlerin öğretmen adayları ile yeterince zaman geçirememeleri, iletişim kuramamaları gösterilebilir.

Araştırmaya ilişkin katılımcıların direkt görüşlerine; “*Bütün öğretmenlerin güler yüzlü ve ilgiyle yaklaştığını gördüm. Bu biz öğretmen adayları için çok önemli.*” (K3), “*Okuldaki öğretmenlerin bize karşı tutumları oldukça iyi niyetli. Öğretmenler odasını kullanmamıza izin veriyorlar. Farklı branştaki öğretmenler de bizimle iletişim kurarak tecrübelerini anlatıyor. Kendileri ile aramızda bir fark olmadığını hissediyorum.*” (K8), “*Okuldaki öğretmenlerin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarını hiç beğenmiyorum. Bu okulda sanki fazlalıkmış gibi davranmalarından rahatsız oluyorum. Öğretmenler odasına çok nadir girmemize rağmen o şekilde karşılamalarını hiç doğru bulmuyorum. Bu sebeplerden dolayı kendimi bu okula ait hissetmiyorum.*” (K5), “*Birçok öğretmenin kişilik yapısına göre değişiklik göstermektedir. Bazı öğretmenlerimiz yol gösterici yönde bizlerle iletişimde bulunurken bazı hocalarımız da bizlerle herhangi bir iletişimde bulunmamaktadır.*” (K16), “*İletişimimiz sınırlı maalesef. Hiç yokmuşum gibi küçümseme ile karşılaştım ve açıkçası büyük bir hayal kırıklığı yaşadım. Kendimi fazlalık gibi hissettim.*” (K2) ifadeleri örnek gösterilebilir.

Tablo 3’te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Okul yöneticilerinin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna yönelik görüşlere yer verilmiştir.

	Tema	Kodlar	f
Olumlu	Davranış	Bizlere yardımcı oldular	14
		Okul içinde bizlere özel oda tahsis ettiler	1
	İletişim	İlgili ve güler yüzlüler	7
		Bizim düşüncemize saygı duyuyorlar	5
Olumsuz	İletişim	İletişim geliştiremedik	4
		Sıcakkanlı ve ılımlı değiller	1
	Davranış	Eksik görüyorum	3
		Bizlere yardımcı olmuyorlar	1

Nötr	Fazlalık olduğum hissine kapıldım	1
	İmza dışında pek işimiz olmuyor	2
	Pek fikrim yok	2
	Toplam	41

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Öğretmen Adaylarına Yönelik Tutumları

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının okul yöneticilerinin kendilerine yönelik tutumlarına ilişkin olumlu, olumsuz ve nötr görüş belirttikleri anlaşılmıştır. Olumlu görüşlerde davranış teması altında “Bizlere yardımcı oldular.” (f=14), iletişim teması altında “İlgili ve güler yüzlüler” (f=7); olumsuz davranışlarda iletişim teması altında “İletişim geliştiremedik” (f=4), davranış teması altında “Eksik görüyorum” (f=3); nötr görüşlerde ise “İmza dışında pek işimiz olmuyor” (f=2) ve “Pek fikrim yok” (f=2) görüşlerinin ön plana çıktığı anlaşılmıştır. Bu görüşler dışında öğretmen adaylarının okul yöneticilerine yönelik olumlu/olumsuz farklı görüşlerinin de olduğu görülmüştür (Tablo 3). Öğretmen adaylarının okul yöneticilerinin tutumlarına ilişkin genelde olumlu tutum içinde olmalarının öğretmen adaylarının gelişimi açısından önemli olduğu söylenebilir. Çünkü okul yönetiminin öğretmen adaylarının sorunlarını anlayarak çözüm üretmesi, ilgili ve yardımsever olması öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri açısından önemli olduğu yorumunda bulunulabilir. Buna karşın az da olsa öğretmen adaylarının okul yöneticilerine yönelik olumsuz tutum sergiledikleri görülmektedir. Bunun nedeni olarak; bazı okul yöneticilerinin iş yükünün fazla olması, iletişim becerileri ve eğitim yönetimi alanında yetersiz olmaları gösterilebilir. Bu nedenlerden dolayı okul yöneticilerinin öğretmen adayları ile yeterince ilgilenemedikleri ve bu nedenle bazı öğretmen adaylarının olumsuz görüş belirttikleri yorumunda bulunulabilir.

Araştırmaya ilişkin katılımcıların direkt görüşlerine; “Okul idaresinin biz öğretmen adaylarına karşı iyi niyetli olduğunu düşünüyorum. Okula geldiğimiz ilk hafta okul müdürü bizi odasında ağırladı. Bizimle tanışmak istediğini dile getirdi. Uygulama süreci boyunca bu okulun öğretmeni olduğumuzu, diğer öğretmenlerle aramızda tek farkın KPSS olduğunu söyledi. Bu derece iyi niyetli karşılanacağımızı düşünmemiştim. Böyle bir idare ile çalışma fırsatı bulduğum için kendimi şanslı hissediyorum.” (K8), “Bizim tecrübe edinmemiz adına bizlere güler yüzlü, hoşgörülü davranıyorlar. Üstümüzdeki gerginlik ve korku bu sayede gidiyor...” (K13), “Yöneticilerle herhangi bir diyaloga girme fırsatımız olmadığı için tutumları hakkında bir değerlendirme yapamayacağım.” (K20), “Bir öğretmen adayı olarak sıcakkanlı, ılımlı bir karşılama ve tutum beklerdim. En azından uyum sağlayana kadar. Maalesef bu konuda yapılabilecek olumlu bir yorumum yok.” (K2) ifadeleri örnek verilebilir.

Tablo 4’te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Öğretmenlik uygulamasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna yönelik görüşlere yer verilmiştir.

Tema	Kodlar	f
Öğrenci davranışları	Sorun yaşamadım	7
	Öğrencilerin saygısız/disiplinsiz davranışları	5

İletişim	Öğrencilerle iletişim sorunları yaşama	5
	Yabancı uyruklu öğrencilerle iletişim sorunları	4
Öğretmen davranışları	Danışman öğretmen ve diğer öğretmenlerin olumsuz tutumu	4
Uyum	Uyum sağlayamama/kendini ait hissetmeme	3
	Bilgi ve beceri eksikliği	3
Bilgi ve beceri	Sınıf yönetimi konusunda sıkıntılar	2
	Sınıf düzeylerinin farklı olması	2
	Aldığımız teorik eğitim ile uygulama eğitimin örtüşmemesi	1
	Zaman yetersizliği	4
Zaman	Devamsızlık hakkının olmaması	1
	Dersleri planlamada sıkıntı yaşama	1
	KPSS'ye çalışma vakti bulamama	1
Ekonomi	Ekonomik yükümlülüğün artması	2
Fiziksel	Sınıfların kalabalık olması	1
	Sınıflarda oturacak rahat bir ortamın olmaması	1
Teknolojik	Teknoloji (akıllı tahta/fotokopi makinası vb.) kullanmada sorun yaşama	1
Psikolojik	Stres	1
Ulaşım	Ulaşım sıkıntısı	1
Beslenme	Öğle arası beslenme sorunu yaşama	1
Toplam		51

Tablo 4. Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin farklı tema ve kodların olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının en fazla dile getirdikleri görüşün “Sorun yaşamadım” (f=7) görüşünün olduğu anlaşılmıştır. Bu görüş dışında; öğrenci davranışları temasında “Öğrencilerin saygısız/disiplinsiz davranışları” (f=5), iletişim temasında “Öğrencilerle iletişim sorunları yaşama” (f=5), öğretmen davranışları temasında “Danışman öğretmen ve diğer öğretmenlerin olumsuz tutumu” (f=4), uyum temasında “Uyum sağlayamama/kendini ait hissetmeme” (f=3), bilgi ve beceri temasında “Bilgi ve beceri eksikliği”

(f=3), zaman temasında “Zaman yetersizliği” (f=4), ekonomi teması altında “Ekonomik yükümlülüğün artması” (f=2) görüşlerinin öğretmen adayları tarafından en fazla dile getirildiği görülmüştür. Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında karşılaştığı sorunlara yönelik farklı tema ve görüşlerin de olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 4 incelendiğinde “Sorun yaşamadım” görüşü ilk sırada yer alsada genelde olumsuz görüşlerin fazla olması dikkat çekicidir. Öğretmen adaylarının dört yıl boyunca öğrendikleri bilgileri pratiğe dönüştürmede ve geleceğe hazırlanmada öğretmenlik uygulamasının önemi düşünüldüğünde bu durumun düşündürücü olduğu söylenebilir. Bu durumun nedeni olarak; bazı okul yönetici ve öğretmenlerinin bu konuda yetersiz ve isteksiz olmaları, bazı okulların fiziksel yetersizlikler yaşamaları, okullarda disiplin sorunlarının olması, yabancı uyruklu öğrencilerin sayıca fazla olması gibi nedenler gösterilebilir.

Araştırmaya ilişkin katılımcıların direkt görüşlerine; “*Esasen bir sorunla karşılaşmadım. Ders anlatımlarımda stres dışında. Sınıf çok uyumlu, öğretmenimiz mükemmel. Bu yüzden her şey istediğimiz şekilde ilerledi.*” (K1), “*Özellikle okula uyum sağlayamadım... Okulda öğretmenlerden çok öğrenci muamelesi gördüm. Bu nedenle öğrenciler de bizi öğretmenleri olarak kabul etmediler, bizi ciddiye almadılar...*” (K2), “*Özellikle sekizinci sınıftaki bazı öğrencilerin saygısız davranışları ile karşılaşıyorum...*” (K5), “*Öğretmenlik uygulamasında devamsızlık hakkının hiç olmamasının sorununu ilk haftalarda yaşadım... İlaveten okulda öğle arası yemek yiyecek yer bulamadım. Okul bu konuda yetersiz. İlaveten yabancı uyruklu ve öğrenciler ve diğer öğrenciler arasında kalıyorum. Ders işlerken onları da dahil etmek isterken bizim çocuklar olumsuz yorum ve tutum sergiliyorlar. Arada kalıyorum.*” (K7), “*Yabancı uyruklu öğrenciler ile anlaşmada sorunlar olabiliyor.*” (K13), “*Sınıfların başarı düzeylerinin farklı olması bazen sorun yaşıyor...*” (K14), “*Bazen akıllı tahtalarda etkinlik yapmaya çalışırken ve öğrencilerle iletişim kurarken zorluk çekiyoruz.*” (K15), “*Uygulama dersinde karşılaşılan en büyük sorun zaman yetersizliği ve uygulama dersinin getirdiği ekonomik yükümlülük...*” (K4) örnek verilebilir.

Tablo 5’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Öğretmenlik uygulamasının daha etkili olması için sizce nasıl bir yol izlenmelidir?” sorusuna yönelik görüşlere yer verilmiştir.

Tema	Kodlar	f
İletişim	Öğretmen ve aday öğretmenler arasında iletişim geliştirilmeli	5
Öğretmen/Öğrenci	Öğretmenler ve öğrenciler aday öğretmenlere daha saygılı olmalı	3
	Uygulama öğretmeni daha dikkatli seçilmeli	3
	Uygulama öğretmeni öğretmen adayına daha anlayışlı olmalı	2
	Uygulama öğretmeni daha yapıcı eleştiri yapmalı	1
Uygulama Öğretmeni	Uygulama öğretmeni kendini geliştirmeli	1
	Uygulama öğretmeni üzerindeki aday öğretmen sayısı azaltılmalı	1
Uygulama	Aday öğretmenlere daha fazla sorumluluk verilmeli	6
	Farklı sınıflarda uygulama imkânı verilmeli	5

	Materyal yapımı ve kullanımı için aday öğretmene destek olunmalı	4
	Uygulama zamanı daha uzun olmalı	4
	Gözlem yerine uygulamaya daha fazla zaman ayrılmalı	3
	Plan ve programlar sene başı adaylara aktarılmalı	3
	İki dönemde aynı okulda uygulama yapılmalı	1
	Derslerde farklı yöntem ve teknikler uygulanmalı	1
	Aday öğretmenler derslere daha aktif katılmalı	1
	Sınıf kontrolü tamamen adaya bırakılmalı	1
	E-okul işlemleri/evrak işlerine zaman ayrılmalı	1
	Öğretmenlik uygulaması daha erken sınıflarda başlamalı	1
	Öğretmen adayları öğretmenler veya veli toplantılarına davet edilmeli	1
Ekonomi	Öğretmen adaylarına maddi destek sağlanmalı	3
	Toplam	51

Tablo 5. Öğretmenlik Uygulamasına Yönelik Öneriler

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik önerilerinin farklı tema ve kodlar altında toplandığı görülmektedir. Tablo incelendiğinde iletişim temasında “Öğretmen ve aday öğretmenler arasında iletişim geliştirilmeli” (f=5), öğretmen/öğrenci temasında “Öğretmenler ve öğrenciler aday öğretmenlere daha saygılı olmalı” (f=3), uygulama öğretmeni temasında “Uygulama öğretmeni daha dikkatli seçilmeli” (f=3), uygulama temasında “Aday öğretmenlere daha fazla sorumluluk verilmeli” (f=6), ekonomi temasında ise “Öğretmen adaylarına maddi destek sağlanmalı” (f=3) görüşlerinin öğretmen adaylarınca sıklıkla dile getirildiği anlaşılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde aday öğretmenlerin uygulama öğretmeni ve uygulama temalarında öğretmenlik uygulamasına yönelik farklı görüşlerinin de olduğu görülmektedir. Aday öğretmenlerin öğretmenlik uygulamasına ilişkin olarak daha fazla sorumluluk alma konusunda öneride bulunmaları olumlu yorumlanabilir. Çünkü öğretmen adaylarının sorumluluk almak istemeleri onların kendilerine güvendikleri şeklinde yorumlanabilir. Buna karşın öğretmen adaylarının uygulama öğretmeninini seçimi, disiplin, maddi destek ve uygulama süresi gibi konularda görüş belirtmeleri bu konularda sıkıntı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle başta MEB ve YÖK olmak üzere ilgili kurumların bu konuları dikkate alarak çözüm bulmalarının aday öğretmenlerin öğretmenlik uygulamasını daha verimli yapmalarına olanak sağlayabileceği söylenebilir.

Araştırmaya ilişkin katılımcıların direkt görüşlerine; “Uygulama dersinin 3. sınıfta verilmesinin daha iyi bir durum olacağını düşünüyorum... Aday öğretmenlere stajlarında kullanacakları malzemelerin temini için ödenek verilmesi öğrencilerin etkinlik planlarken daha özgür davranmalarını sağlar.” (K4), “Öğretmen adaylarına derste daha aktif olmaları için fırsatlar

daha çok verilmeli. Öğretmen adayları gözlemden daha çok uygulama yaparak, öğrencilerle birebir daha fazla karşılaşarak deneyim edinmiş olurlar. Öğretmen adaylarına daha sıcakkanlı davranılıp öğretmen adayları mesleğe teşvik edilebilir...” (K6), “Materyal kullanımı ve yapımı için öğrencilere maddi destek sağlanabilir... Sınıf çeşitliliğini görmek için farklı sınıflara ve şubeye öğrencinin ders anlatması sağlanabilir. Birinci dönem devam okuluna ikinci dönem de devam edilebilir. Plan ve programlar sene başı adaylara aktarılarak öğrencinin daha hazırlıklı olmasına olanak verilebilir...” (K7), “Gözlem dersleri daha az tutularak uygulamaya daha fazla zaman ayırılabilir...” (K8), “Öğretmenlik uygulamasının daha etkili olması için aday öğretmenlere biraz daha yetki ve sorumluluk verilebilir. Bunun dışında aday öğretmenler okuldaki veli ve öğretmenler toplantısı gibi toplantılara da davet edilebilir.” (K15), “Okulda öğretmen adayları ile öğretmenler arasında daha samimi bir ortam oluşturularak iletişim geliştirilmeli, öğretmen ve öğrenciler aday öğretmenlere yönelik daha saygılı davranmalı ve uygulama öğretmenleri daha dikkatli seçilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K5) görüşleri örnek verilebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada elde edilen sonuçlara, bu sonuçlar bağlamında yapılan tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt probleminde öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin kendilerinin gelişimine katkısına yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin kendilerine bilgi ve tecrübe aktarımı, öğrencilerle etkili iletişim sağlama, sınıf yönetimi, teknoloji kullanımı vb. konularda olumlu katkı sağladıklarını dile getirirken; bazı öğretmen adaylarının ise sınıf yönetimi, öğretim yöntemi, dönüt sağlama vb. konularda ise uygulama öğretmenlerinden istedikleri katkıyı alamadıkları yönünde görüş içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Tablo 1). Akkuş (2019) öğretmen ve öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşlerini ele aldığı tez çalışmasında aday öğretmenlerin uygulama öğretmenlerinin kendilerine yardımcı oldukları, buna karşın sınıf yönetimi başta olmak üzere bazı konularda yeterince katkı sağlamadıkları sonucuna ulaşmış; Uzun (2021) araştırmasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinden beklentilerinin başında; rehberlik, bilgi ve deneyim kazandırma, olumlu davranışları ile örnek olma olarak ortaya çıkmış ve uygulama öğretmenlerinin büyük oranda bu beklentileri karşıladığı sonucuna ulaşmış; Gülşen ve Gündüz (2016) formasyon alan öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmalarında öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretmenlerinin kendilerine işbirliği, yol gösterme ve destek olma konusunda katkı sağladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yine Bay, Şeker ve Alisinanoğlu (2020) okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmasında öğretmenlerin kendilerine olumlu iletişim ve destek verdikleri; Caires, Almeida ve Vieira (2012) Portekiz’de yaptıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretmeni ve öğretim üyesinden mesleki rehberlik açısından memnun oldukları sonucunu bulmuşlardır. İlaveten Balli, Muldur ve Buyukkarci (2018) pedagojik formasyon alan öğrencilerin uygulama öğretmenlerine yönelik kendilerine sıcakkanlı davranarak bilgi ve tecrübe sağladıkları sonucuna; Ülger (2021) ise çalışmasında öğretmenlik uygulamasında uygulama öğretmenlerinin yetersizliği sonucuna ulaşarak mevcut araştırma sonuçlarıyla benzeşmişlerdir. İlgili literatür incelendiğinde mevcut araştırma sonuçlarını destekleyen farklı (Biber ve diğerleri, 2018; Çetinkaya, 2014; Doğan, 2015; Özdaş ve Çakmak, 2018; Yunus, Hashim, İshak & Mahamod, 2010; Zeybek ve Karataş, 2022) çalışmaların da olduğu görülmektedir. Buna karşın araştırma sonuçlarıyla farklılık gösteren araştırma sonuçları da mevcuttur. Örneğin Özkılıç, Bilgin ve Kartal (2008) sınıf

öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması dersine yönelik algılarını ortaya koymuşlar ve öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve öğretim görevlisinden bilgi edinme ve rehberlik sağlama konularında bazı sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yine Katrancı (2008) tez çalışmasında uygulama öğretmenlerinin görevlerini yerine getirme konusunda sıkıntılar olduğu, ders içi etkinlikler konusunda rehberlik yönlerinin yetersiz olduğu, sınıfı uzun süre terk ettikleri sonuçlarına ulaşarak mevcut araştırma sonuçlarıyla farklılaşmışlardır. Bu farklılığın nedeni olarak araştırmaların yapılma zamanları ve örneklemelerin farklı olması gösterilebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında okuldaki öğretmenlerin öğretmen adaylarına yönelik tutumları ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adayları okuldaki öğretmenlerin öğretmen adaylarına yönelik tutumlarının genelde iyi olduğu görüşünde oldukları, aday öğretmenlerin sorunlarına çözüm odaklı davrandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın bazı öğretmen adaylarının okuldaki öğretmenlerin kendilerine yönelik sınırlı iletişim, önemsememe, fazlalık görme gibi olumsuz davranışlar içinde oldukları sonucu da bulunmuştur (Bkz. Tablo 2). Öğretmen adaylarının gelişiminde sadece uygulama öğretmeni değil okuldaki tüm öğretmenlerin etkili olduğu düşünülebilir. Çünkü öğretmenlerin sadece sınıf ortamında değil öğretmenler odasında, toplantılarda da farklı rol ve sorumluluklar taşıdığı düşünüldüğünde öğretmen adaylarının okul ortamında diğer öğretmenleri de takip etmesinin gelişimleri açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında öğretmen adaylarının okuldaki diğer öğretmenlere yönelik genelde olumlu görüş içinde olmalarının olumlu bir durum olduğu yorumunda bulunulabilir. Balli ve diğerleri (2018) çalışmasında öğretmen adaylarına yönelik okuldaki diğer öğretmenlerin sıcakkanlı davrandıkları, tecrübelerini paylaştıkları ve öğretmen adaylarını meslektaşları gibi gördükleri sonucuna ulaşarak araştırma sonuçlarını desteklemişlerdir. Buna karşın aday öğretmenler okuldaki öğretmenlerin kendilerine yönelik az da olsa başta iletişim ve önemsememe gibi olumsuz tutum içinde oldukları görüşlerini de belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak okuldaki fiziksel ortamların yetersiz olması, bazı öğretmenlerin yaşları nedeniyle öğretmen adayları ile etkili iletişim kuramaması, bazı öğretmen adaylarının istenmeyen davranışlar içinde olması vb. nedenler sayılabilir. Bu durum Yeşilyurt'un (2010) çalışmasında da kendisini göstermiş, öğretmen adaylarına yönelik okuldaki öğretmenlerin olumsuz tutum içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Yine Balli ve diğerleri (2018) çalışmalarında okuldaki diğer öğretmenlerin öğretmen adaylarına yönelik olumlu davranışları yanında bazen olumsuz davranışlarının da olduğu sonucuna ulaşarak araştırma sonuçlarıyla benzeşmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde öğretmen adaylarının okul yöneticilerine yönelik görüşlerine yer verilmiş ve okul yöneticilerinin, öğretmen adaylarının görüşlerine göre, öğretmen adaylarına yönelik genelde yardımda bulunma, ilgi ve güler yüz gösterme, görüşlere saygı duyma gibi olumlu davranışlar içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna karşın bazı öğretmen adaylarının ise okul yöneticilerine yönelik çok sık olmasa da özellikle iletişim ve yardım konularında olumsuz görüş içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Tablo 3). Alanyazın incelendiğinde araştırma sonuçlarını destekleyen araştırmaların olduğu görülmektedir. Örneğin Yunus ve diğerleri (2010) Malezya'da öğretmen adayları üzerinde yaptıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının okul yönetiminin kendilerine yönelik olumlu tutum içinde oldukları sonucuna ulaşmışlar; Biber ve diğerleri (2018) öğretmen adaylarının uygulama sürecinde okul idarecilerine yönelik "ilgisiz" ve "iletişimleri kuvvetli" görüşlerinde oldukları sonucuna ulaşarak araştırma sonuçlarını desteklemişlerdir. Yine Canpolat (2014) öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında okul idaresinin öğretmen adaylarına yönelik rehberlik konusunda yetersiz olduğu;

Yeşilyurt (2010) okul yöneticilerinin öğretmen adaylarına karşı olumsuz tutumlar içinde oldukları; Smith ve Lilach (2005) çalışmalarında okul müdürlerinin öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarına yeterince destek vermediği; Bay ve diğerleri (2020) ise çalışmalarında öğretmen adaylarının okul yönetiminin kendileri ile olumsuz iletişim içinde olduğu sonuçlarına ulaşarak araştırma sonuçlarıyla benzeşmişlerdir. Öğretmenliğin sadece öğrencilerle etkili iletişim kurarak dersi verimli işlemekten ibaret olmadığı yeri geldiğinde yöneticilik vasfını da bünyesinde taşıdığı söylenebilir. Özellikle sınıf öğretmeni adaylarının yeri geldiğinde birleştirilmiş sınıflarda göreve başladıklarında yöneticilik görevini de üstlenecekleri bir gerçektir. Bu nedenle öğretmen adaylarının okul yönetimine yönelik olumlu tutum içinde olmalarının onlara mesleki hayatlarında, yöneticilik alanında, avantaj sağlayacağı söylenebilir. Ancak bazı okul yöneticilerinin; iş yükünün fazla olması, eğitim yönetimi alanında yeterli eğitim almaması, iletişim konusunda istenilen seviyede olmaması gibi nedenlerle öğretmen adayları ile yeterince ilgilenemediği düşünülebilir. Bu nedenle bazı öğretmen adaylarının okul yöneticilerine ilişkin olumsuz görüş içinde oldukları yorumunda bulunulabilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında yaşadıkları sorunlara yönelik görüşleri araştırmanın dördüncü alt problemini oluşturmuştur. Öğretmen adaylarından bazılarının uygulamada sorun yaşamadığı sonucuna ulaşılırken bazılarının ise; öğrencilerin disiplinsiz davranışları, öğrencilerle iletişim sorunu, danışman öğretmen ve diğer öğretmenlerin olumsuz tutumları, ekonomik sorunlar, bilgi ve beceri eksikliği, sınıf yönetimi, ulaşım sorunu, kalabalık sınıflar gibi farklı birçok sorunla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Tablo 4). Buradan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında farklı sorunlarla karşılaştıkları, bunun nedeninin de öğretmen adaylarının farklı kurum ve uygulama öğretmenleri ile öğretmenlik uygulamasını yapmaları gösterilebilir. Literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarıyla benzeşen araştırmaların olduğu görülmektedir. Örneğin; Akbaşı, Üredi ve Loğoğlu (2016) araştırmalarında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında büyük bir sorun yaşamadıkları; Kana (2014) öğretmenlik uygulaması dersi nedeniyle öğretmen adaylarının KPSS'ye çalışma konusunda sıkıntı yaşadığı, okuldaki öğrenci ve öğretmenlerin kendilerini stajyer öğretmen olarak gördüğü, zaman yetersizliği gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Aytacı (2012) öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin davranışlarını olumsuz gördüğü; Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut (2012) öğretmen adaylarının okulda öğretmen olarak algılanmadıkları; Seçer, Çeliköz ve Kayılı (2010) öğretmen adaylarına yönelik öğretmenlerin olumsuz tutum takındıkları, adayların ulaşım sıkıntısı yaşadıkları; Erarslan (2009) öğretmen adaylarının sorumluluklarını yerine getirme aşamasında zamansal sıkıntı yaşadıkları, KPSS'ye hazırlanmada sorunlar yaşadıklarına ulaşmışlardır. İlaveten Kılıç (2006) öğretmen adaylarının sınıf yönetimi konusunda sıkıntılar dile getirdikleri; Yeşilyurt (2010) öğretmen adaylarının uygulama sürecinde öğretmenlerce ciddiye alınmadıkları, öğrencilere kendini kabullendiremedikleri; Tonga ve Tantekin Erden (2021) öğretmen adaylarının materyale ulaşmada maddi sıkıntılar yaşadıkları, öğretmenlerle sorunlar yaşadıkları, sınıf yönetiminde sorunlarla karşılaştıkları; Altıntaş ve Görgeç (2014) ise sınıf yönetimi, zamanı etkili kullanamama, deneyim eksikliği, öğrencileri tanıyamama gibi konularda öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması aşamasında sorunlar yaşadıkları sonuçlarına ulaşmışlardır. Literatürde araştırma sonuçlarını destekleyen farklı (Akkuş, 2019; Alkan, 2019; Biber ve diğerleri, 2018; Caires ve diğerleri, 2012; Canbolat, 2014; Kana, 2014; Kasap, 2015; Özkılıç ve diğerleri, 2008; Sağlam ve Arslan, 2018; Uzun, 2021; Ülger, 2021; Yıldız, 2012; Zeybek ve Karataş, 2022) araştırmaların da olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının daha etkili olmasına yönelik görüşleri araştırmanın beşinci alt problemini oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının daha etkili olmasına yönelik; daha fazla sorumluluk üstlenme, farklı sınıflarda uygulama yapma, öğretmenlerle iletişimi geliştirme, uygulama süresini arttırma, materyal yapımında öğretmen adayına yardımcı olma, maddi destek sağlama, sınıf yönetimi konusunda öğretmen adayına daha fazla sorumluluk verme, uygulama sürecine daha alt sınıflarda başlama, uygulama öğretmenine daha az öğretmen adayı verme, öğretmen adaylarının toplantılara davet etme, uygulama öğretmenin kendini geliştirmesi gibi konularda önerilerde buldukları sonucuna ulaşmıştır (Bkz. Tablo 5). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik önerileri ele alındığında elde edilen sonuçların literatürle benzer sonuçlar içerdiği anlaşılmıştır. Ülger (2021) öğretmenlik uygulamasında yaşanan sorun ve çözüm önerilerine yönelik yaptığı literatür taramasında en çok öne çıkan çözüm önerilerinin; iletişim, uygulama öğretmeni üzerindeki aday öğretmen sayısının azaltılması, işbirliğinin arttırılması, uygulama öğretmeni seçimine dikkat edilmesi önerileri ortaya çıkmış ve araştırma sonuçları desteklenmiştir. Yine benzer şekilde Taşdere (2014) çalışmasında öğretmenlik uygulaması sürecinde paydaşlar arasında iletişimin geliştirilmesi, öğretmen adaylarına daha fazla sorumluluk verilmesi ve uygulama süresinin arttırılması; Şimşek ve diğerleri (2013) uygulama süresinin arttırılması, uygulama öğretmeni üzerindeki öğretmen aday sayısının azaltılması; Bay ve diğerleri (2020) uygulama süresinin daha uzun olması, maddi destek ve materyal desteğinin sağlanması sonuçlarına ulaşmışlardır. İlaveten Tonga ve Tantekin Erden (2021) sınıf yönetiminin öğretmen adaylarına bırakılması; Altıntaş ve Görgeç (2014) uygulama süresinin arttırılması, farklı sınıflarda uygulama yapılması, uygulamanın daha erken sınıflarda başlaması gibi sonuçlara ulaşarak mevcut araştırma sonuçlarıyla benzeşmişlerdir. İlgili literatür incelendiğinde araştırma sonuçlarını destekleyen farklı (Alkan, 2019; Atmış, 2013; Aytaçlı, 2012; Akkuş, 2019; Ballı ve diğerleri, 2018; Doğan, 2015; Görgeç ve diğerleri, 2012; Kana, 2014; Seçer ve diğerleri, 2010) çalışmaların da olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenliğin sadece sınıfta ders anlatmak olmadığı düşünüldüğünde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında ders dışı faaliyetlere yönelik önerilerde de bulunması olağan bir durum olarak yorumlanabilir. Örneğin öğretmen adaylarının uygulamada toplantılara katılma, e-okul ve evrak işlerine yönelik çalışmalar yapma yönünde görüşler dile getirmesi bu durumu destekler niteliktedir. Buradan öğretmen adaylarına yönelik öğretmenlik uygulamasında bu durumların göz önünde bulundurularak planlamanın tekrar yapılması gerektiği yorumunda bulunulabilir. Yine öğretmen adaylarının önerileri arasında maddi destek önemli bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının birer öğrenci olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda YÖK ve MEB arasında işbirliği sonucunda öğretmen adaylarına uygulama sürecinde maddi destek sağlanması önem arz etmektedir. Bu durumun çözülmesinin dersin amacına ulaşması üzerinde önemli etkisi olduğu düşünülebilir.

Mevcut araştırma sonuçları bağlamında öğretmenlik uygulaması sürecinde; paydaşlar arasında (okul yönetimi, öğretmen ve öğretmen adayı) iletişimin geliştirilmesi, öğretmen adaylarına maddi destek sağlanması, öğretmenlik uygulamanın daha erken sınıflarda başlaması, öğretmen adaylarının okuldaki farklı (öğretmen ve veli toplantısı gibi) etkinliklere katılması, öğretmen adaylarının teknoloji kullanımı yeterliliklerinin arttırılmasına yönelik planlamaların yapılması, uygulamanın farklı sınıf düzeylerinde de yapılması şeklinde önerilerde bulunulabilir.

Kaynakça

- Akbaşı, S., Üredi, L. ve Kösece Loğoğlu, P. (2016). Hizmet öncesi öğretmen eğitimi sürecinde gerçekleşen öğretmenlik uygulamalarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11 (3), 1629-1646.
- Akkuş, E. B. (2019). *Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Alkan, A. (2019). *Fakülte-Okul işbirliği kapsamındaki öğretmenlik uygulamasına ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Altıntaş, S. ve Görgeç, İ. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması üzerine görüşleri. *Turkish Studies*, 9 (8), 197-208.
- Atmış, S. (2013). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmelerine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Ballı, F. E., Muldur, M. ve Buyukkarci, A. (2018). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12 (25), 301-325. doi: 10.29329/mjer.2018.153.16.
- Bay, D. N., Şeker, P. T. ve Alisinanoğlu, F. (2020). Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 1-20.
- Biber, M., Erbay, H. N. ve Kirişçi, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ve öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 13 (4), 117-138.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (15.Baskı). Ankara: Pegem.
- Canbolat, C. (2014). *Grafik ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Caires, S., Almeida, L. & Vieira, D. (2012). Becoming a teacher: Student teachers' experiences and perceptions about teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 35 (2), 163-178.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal.
- Çetinkaya, E. (2014). *Öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyinin okul yöneticisi, sınıf öğretmeni ve öğretmen adayı görüşlerine göre incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Dayı, E. (2011). Öğretmenlik uygulaması yaklaşımları. *Ekev Akademi Dergisi*, 15 (48), 281-292.
- Doğan, N. (2015). *Görsel sanatlar öğretmenliği 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının "öğretmenlik uygulaması" üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3 (1), 207-221.

- Goodnough, K., Falkenberg, T. & MacDonald, R. (2016). Examining the nature of theory-practice relationships in initial teacher education: A Canadian case study. *Canadian Journal of Education*, 39 (1), 1-28.
- Görge, İ., Çokçalışkan, H. ve Korkut. Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 56-72.
- Gülşen, C. ve Gündüz, H. Ç. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi alan tarih öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (3), 1077-1092.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe-yöntem-analiz*. Ankara: Seçkin.
- Hancock, R. D. & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers. College.
- Kana, F. (2014). Türkçe eğitiminde öğretmenlik uygulaması dersi: Bir durum çalışması. *Tarih Okulu Dergisi*, 7 (17), 745-76.
- Kasap, G. (2015). *Öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Giresun Üniversitesi.
- Karadüz, A., Eser, Y., Şahin, C. ve İlba, A. B. (2009). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 442-455.
- Katranlı, M. (2008). *Öğretmenlik uygulamasında uygulama okulu koordinatörleri ve uygulama öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını yerine getirme düzeyleri* (Kırıkkale İli Örneği). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Kavcar, N., Sılay, İ., Çakır, M. ve Aygün, M. (1999). *Okul deneyimi dersi üzerine bir inceleme. III. Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim.
- Kılıç, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik becerilerini uygulama ve gözleme düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 156-168.
- Kutluca, T. , Birgin, O. ve Çatlıoğlu, H . (2007). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi uygulama etkinliklerinin öğretmen adaylarına sağladığı faydalar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 89-110.
- MEB (2021). *Öğretmenlik uygulaması yönergesi*. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_10/03181211_OYGYRETMENLIYK_UYGULAMASI_YOYNERGE_2021_EYLUYL_EK.pdf, adresinden 08.01.2022 tarihinde alınmıştır.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (S. Turan, Çev.) Editörü). Ankara: Nobel.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Özdaş, F. ve Çakmak, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7 (4), 2747-2766.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation and research methods* (3rd ed.). CA: Sage.

- Poulou, M. (2007). Personal teaching efficacy and its sources: Student teachers' perceptions. *Educational Psychology*, 27 (2), 191-218.
- Sağlam, M. ve Aslan, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 (1), 144-162.
- Saratlı, E. (2007). *Okul Deneyimi- I dersi uygulamasında ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarına sunulan danışmanlık (mentoring) hizmetinin yeterliliği (Siirt İli Örneği)*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Sarıçoban, A. (2008). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 31-55.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Kayılı, G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 128-152.
- Smith, K. & Lilach, L. (2005). The place of the practicum dn pre-service teacher education: The Voice Of The Students. *Asia Pasific Journal Of Teacher Education*, 33 (3), 289-302.
- Sılay, İ. ve Gök, T. (2004, Temmuz). *Öğretmen adaylarının uygulama okullarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları gidermek amacıyla hazırlanan öneriler üzerine bir çalışma*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunulan sözlü bildiri, İnönü Üniversitesi.
- Şimşek, S., Alkan, V. ve Erdem, A. R. (2013). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin nitel bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 63-73.
- Özdaş, F. ve Çakmak, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7 (4), 2747-2766.
- Özkılıç, R., Bilgin, A. ve Kartal, H. (2008). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 7 (3), 726-737.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies*, 9 (2), 1477-1497.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. A. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. Ankara: Epsilon.
- Tebliğler Dergisi (1998). *Öğretmen adaylarının milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge*. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/263.pdf> adresinden 04/03/2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Tonga, F. E. ve Tantekin Erden, F. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının ve uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35 (1), 20-37.
- Ülger, K. (2021). Öğretmenlik uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin bir araştırma. *Millî Eğitim*, 50 (232), 71-87.
- Uzun, S. (2021). *Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin Öğretmen Adayı Uygulama Öğretmeni ve Öğretim Üyesi Perspektifinden İncelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Uzun, S. ve Koparan, T. (2021). Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik beklentilerin ve sürecin değerlendirilmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 9 (18), 546-57.

- Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7), 63-82.
- Yeşilyurt, E. (2010). *Öğretmenlik uygulaması öğretim programının standart temelli ve ihtiyaca cevap verici modeller ışığında değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2012). *Türkçe öğretmenliği lisans programında yer alan "öğretmenlik uygulaması" dersinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. 7 Aralık Üniversitesi.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research Design and Methods*. London: Sage Publications.
- Yunus, M., Hashim, H., Ishak, N. M. & Mahamod, Z. (2010). Understanding TESL pre-service teachers' teaching experience and challenges via post-practicum reflection forms. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 722-728.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*, Ankara. Çevrim-içi <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf> adresinden 08.01.2022 tarihinde ulaşılmıştır.
- Zeybek, G. ve Karataş, K. (2022). Öğretmenlik Deneyimine İlk Adım: Öğretmenlik Uygulaması Sürecinin İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (3), 973-990.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve Teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.